

**PREDMET TRAJKOSKI PROTIV BIVŠE JUGOSLOVENSKE
REPUBLIKE MAKEDONIJE**

(Predstavka br. 13191/02)

PRESUDA

STRAZBUR

7. februar, 2008.

[.....]

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

1. Podnosilac predstavke je rođen 1964. i živi u Prilepu.
2. Podnosilac predstavke je u većem broju upravnih postupaka osporavao zakonitost upravnih odluka vezanih za izgradnju i rad benzinske pumpe koja se nalazila na nekoliko metara od njegove kuće. Podneo je i krivičnu prijavu protiv državnih službenika koji su doneli relevantne odluke i protiv direktora benzinske pumpe.

1. Incident

(a) Verzija događaja podnosioca predstavke

3. Podnosilac predstavke je u društvu svoje žene i g. P.N. 30. januara 2001 u 20:20 časova otišao u policijsku stanicu u Prilepu da prijavi mogućnost požara i eksplozije na benzinskoj stanici zbog navodno nepropisnog skladištenja goriva u to vreme. Po dolasku su parkirali svoj automobil ispred ulazne rampe na ulici ispred policijske stanice. Podnosilac predstavke je na zahtev komandira preparkirao auto na parkingu iza hotela Lipa. Nakon što je podnosilac predstavke ušao u policijsku stanicu, taj policajac ga je odgurnuo. Podnosilac predstavke je u svojoj prvoj izjavi naveo i da mu je uperio pištolj u glavu. Sedam ili osam policajaca je stiglo na lice mesta i napalo ga, zgrabivši ga za ruke, noge i kosu i gurnuvši ga niz stepenice. Nastavili su da ga tuku po celom telu. Policajci su ga vređali dok su ga tukli.

(b) Verzija događaja Države

4. Država je izjavila da je podnosilac predstavke kola parkirao ispred ulaza u prilepsku policijsku stanicu, na ulici na kojoj je zabranjen saobraćaj i parkiranje. Takođe je tvrdila da nije pomerio kola uprkos naređenju dežurnih policajaca. Podnosilac predstavke je zatim ušao u policijsku stanicu a da se nije identifikovao. Oglušio se o usmeni nalog policajaca da napusti zgradu. Aktivno se opirao dok su ga policajci izvodili iz stanice.

2. Događaji koji su usledili

5. U lekarskoj potvrdi (u daljem tekstu: prva potvrda) izdatoj 30. januara 2001. u 21:15 časova navedeno je da je podnosilac predstavke zadobio nekoliko telesnih povreda koje nisu okvalifikovane kao teške. Prepisan mu je sedativ. U potvrdi nije navedeno moguće poreklo potvrda, kao ni vreme ili način na koji su zadobijene.

6. Posle podnošenja predstavke, podnosilac predstavke je pribavio još jednu lekarsku potvrdu koju je 11. maja 2006. izdala Opšta bolnica u Prilepu, a u kojoj su na sledeći način opisane povrede podnosioca predstavke navedene u prvoj potvrdi: blago crvenilo na desnoj slepoočnici, ogrebotina na desnom članku i stopalu. Pored toga je navedeno da su njegov desni lakat i levi kuk bili nagnječeni.

7. Podnosilac predstavke je nakon podnošenja predstavke takođe pribavio i izveštaj veštaka datiran 23. maja 2006. o njegovim povredama posle incidenta. U tom izveštaju, zasnovanom na zdravstvenoj evidenciji i izjavi podnosioca predstavke, ukazano je na to da je podnosilac predstavke imao modricu na levom laktu, ogrebotinu na levoj cevatici i modrice na licu ispod levog oka i na levom kuku.

8. Sud nije doneo nikakvu odluku o incidentu u pitanju a na štetu podnosioca predstavke.

3. Postupak po prijavi podnetoj Sektoru za internu kontrolu pri Ministarstvu unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Sektor)

9. Podnosilac predstavke je 30. januara 2001. zamolio Sektor da istraži ovaj incident. Sektor je 23. avgusta 2001. sastavio izveštaj u kojem je dao činjenični prikaz incidenta. Utvrdio je da je podnosilac predstavke odstranjen iz zgrade nakon što se oglušio o usmeno naređenje policajaca da napusti zgradu. Pružao je aktivan otpor policajcima i ponašao se arogantno. Sektor je zaključio da policija nije zloupotrebila položaj u pokušaju da obuzda podnosioca predstavke. Zatim je naveo da je protiv podnosioca predstavke 6. februara 2001. podneta prekršajna prijava u skladu sa Zakonom o prekršajima. U prijavi je, između ostalog, navedeno da su policajci zgrabili podnosioca predstavke za ruke i izveli ga iz prostorija policije.

3. Postupak po krivičnoj prijavi

10. Podnosilac predstavke je neutvrđenog datuma javnom tužiocu podneo krivičnu prijavu za zlostavljanje protiv g. P.R., policajca koji je bio na dužnosti i navodno učestvovao u incidentu. Ne može se utvrditi da li se podnosilac predstavke takođe žalio i na ostale policajce.

11. Država je izjavila da je javni tužilac 9. marta 2001. zatražio od Ministarstva unutrašnjih poslova (u daljem tekstu: Ministarstvo) da sprovede dodatna ispitivanja. Ministarstvo je u odgovor podnelo zvanični izveštaj o incidentu. Nisu podneti nikakvi dokazi koji bi potkrepljivali ovu tvrdnju.

12. Javni tužilac je 15. maja 2001. odbacio žalbu podnosioca predstavke, utvrdivši da se navodno delo ne može smatrati krivičnim delom koje se može goniti po njegovom predlogu. Utvrđeno je da je podnosilac predstavke 30. januara 2001. parkirao svoj auto ispred ulaza u prilepsku policijsku stanicu i blokirao prolaz policijskih automobila. Vikao je na policajce i pretio da će zapaliti benzinsku pumpu. Gospoda P.R. i K.N., takođe policajac, naredili su podnosiocu predstavke da pomeri auto. Nakon ispitivanja g. P.R. i ostalih policajaca, uključujući i g. P.N., javni tužilac je utvrdio da g. P.R. nije zlostavljao podnosioca predstavke, niti da je ovaj bio podvrgnut nečovečnom i ponižavajućem postupanju. Niko na njega nije uperio pištolj, ni g. P.R. niti ijedan drugi policajac. Na kraju je zaključio da g. P.R. nije počinio nijedno delo na koje se podnosilac predstavke žalio niti ijedno drugo delo koje zahteva krivično gonjenje.

13. Podnosilac predstavke je 22. maja 2001. Osnovnom sudu u Prilepu (u daljem tekstu: sud) podneo privatnu krivičnu prijavu protiv g. P.R. i još četiri neidentifikovana policajca. Tvrdio je da su vikali na njega, da su ga vređali, tukli i vukli po podu usled čega je zadobio lake telesne povrede i modrice. Zahtevao je da sud sasluša njega, njegovu ženu i g. P.N., koji su bili očevici incidenta, kao i g. K.N.

14. Sud je 20. juna 2001. zatražio od podnosioca predstavke da precizira svoju prijavu i navede imena neidentifikovanih policajaca.

15. Podnosilac predstavke je 26. juna 2001. obavestio sud da nije u mogućnosti da utvrdi identitet ostalih policajaca. Istakao je da je u vreme događaja jedan od njih vršio dužnost komandira a drugi pozornika. Takođe je tvrdio da sud može zvanično da zatraži obaveštenja o njihovom identitetu a da će on kasnije lako moći da ga potvrdi.

16. Sud je 2. jula 2001. odbacio privatnu prijavu podnosioca predstavke kao nepotpunu, naime, zato što nije identifikovao ostala četiri policajca. Nije komentarisao optužbe protiv g. P.R.

17. Podnosilac predstavke se 1. avgusta 2001. žalio na ovu odluku, tvrdeći da sud nije istražio njegove tvrdnje i da on ne može delotvorno da utvrdi identitet policajaca u pitanju ali da bi bio u mogućnosti da ih identifikuje u postupku za identifikaciju.

18. Apelacioni sud u Bitolju je 7. novembra 2001. potvrdio odluku suda.

19. Javni tužilac je 25. decembra 2001. obavestio podnosioca predstavke da nema osnova za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti Vrhovnom sudu.

II. RELEVANTNO DOMAĆE ZAKONODAVSTVO

20. Shodno članu 254(1) Zakonika o krivičnom postupku (u daljem tekstu: Zakonik), optužnica treba, između ostalog, da sadrži i lične podatke o optuženom licu.

21. Shodno članu 255(2) Zakonika, predsednik veća na glavnom pretresu utvrđuje da li je optužnica propisno sastavljena a, ako nije, vraća je tužiocu da ispravi nedostatke u roku od tri dana. Ako oštećena strana to ne učini u datom roku, smatra se da je optužnica povučena i postupak se shodno tome obustavlja.

22. Ostale zakonske odredbe relevantne za ovaj predmet opisane su u predmetu *Jašar* (vidi *Jasar v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, br. 69908/01, st. 31-40, od 15. februara 2007).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANA 3 KONVENCIJE

23. Podnosilac predstavke se žalio da je u njegovom slučaju prekršeno njegovo pravo iz člana 3 Konvencije i da je izložen policijskoj brutalnosti prilikom posete policijskoj stanici kako bi razgovarao o pitanju benzinske stanice. Prema članu 3:

“ „Niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

[.....]

B. Meritum

1. Podnesci strana

24. Država je tvrdila da policija nije pribegla nijednoj prinudnoj meri, kao i da podnosilac predstavke nije bio podvrgnut nečovečnom i ponižavajućem postupanju. Pozvavši se na praksu Suda, ona je zatim tvrdila da ni povrede podnosioca predstavke ni ponašanje policajaca ne mogu da se okvalifikuju kao mučenje podnosioca predstavke. Upotreba fizičke sile je

jasno regulisana nacionalnim zakonodavstvom, prema kojem svako pribegavanje sili mora biti strogo neophodno i srazmerno.

25. Imajući u vidu činjenice ovog predmeta, naročito izveštaj Sektora (v. stav 13 više) i mere koje je preduzeo javni tužilac (v. stav 15 više), Država je tvrdila da je sprovedena delotvorna istraga tvrdnji podnosioca predstavke. Izjavila je da su relevantne činjenice pravovremeno utvrđene uprkos tome što podnosilac predstavke nije pružio informacije o identitetu policajaca u pitanju, što je ukočilo istragu.

26. Podnosilac predstavke je ostao pri tvrdnjama da su ga policajci zlostavljali tokom posete prilepskoj policijskoj stanici kako bi razgovarao o pitanjima vezanim za benzinsku pumpu. Takođe je tvrdio da su argumenti Države kontradiktorni. Javni tužilac nije preduzeo nijednu delotvornu meru kako bi otkrio počinioca iako je na osnovu evidencije Sektora jasno da je Ministarstvo znalo njihov identitet. Nijedna izjava nije uzeta od predloženih očevidaca. Nije sprovedena nikakva delotvorna istraga u pogledu g. P.R. čiji je identitet bio poznat sudu.

2. Ocena suda

(a) Materijalni aspekt: navodno nečovečno i ponižavajuće postupanje

(i) Opšta načela

27. Sud podseća da je članom 3 Konvencije apsolutno zabranjeno mučenje i nečovečno ili ponižavajuće postupanje. Zlostavljanje mora da dostigne minimalni nivo težine kako bi potpalo u oblast primene člana 3. Ocena tog minimuma je relativna: zavisi od svih okolnosti slučaja, kao što je trajanje postupanja, njegove fizičke i mentalne posledice, a u nekim slučajevima i od pola, starosti i zdravstvenog stanja žrtve. U pogledu lica lišenog slobode, pribegavanje sili koje nije bilo strogo neophodno zbog njegovog ponašanja umanjuje ljudsko dostojanstvo i u načelu predstavlja povredu prava iz člana 3. Sud je neko postupanje okarakterisao kao „nečovečno“ jer je, između ostalog bilo unapred smišljeno, primenjivano satima uzastopce i prouzrokovalo bilo stvarne telesne povrede bilo intenzivnu fizičku i mentalnu patnju, a pored toga i kao „ponižavajuće“ jer je kod žrtava izazvalo osećanja straha, duševnog bola i inferiornosti koja su mogla da ih ponize i unize.

28. Da bi kažnjavanje ili s njim povezano postupanje bilo „nečovečno“ ili „ponižavajuće“, patnja ili poniženje moraju u svakom slučaju da prevazilaze nezaobilazan element patnje ili poniženja povezan s datim oblikom zakonitog postupanja ili kažnjavanja. Pitanje da li je svrha postupanja bila da se žrtva ponizi ili unizi predstavlja dodatni činilac koji treba uzeti u obzir, ali odsustvo takve svrhe ne može definitivno da isključi zaključak da je prekršen član 3 (vidi predmet *Labita v. Italy* [GC], br. 26772/95, st. 119-

120, ECHR 2000-IV). Tvrdnje o zlostavljanju moraju biti potkrepljene odgovarajućim dokazima (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Klaas v. Germany*, presuda doneta 22. septembra 1993, Series A br. 269, str. 17-18, st. 30).

29. Prilikom procene ovih dokaza Sud usvaja standard dokaza „van razumne sumnje“ ali dodaje da takvi dokazi mogu da slede iz istovremenog postojanja dovoljno snažnih, jasnih i međusobno saglasnih zaključaka ili sličnih neosporenih činjeničnih pretpostavki (vidi navedenu presudu u predmetu *Jasar*, st. 48).

(ii) *Primena ovih načela na ovaj predmet*

30. Sud na početku primećuje da je nesporno da je policija silom izvela podnosioca predstavke iz prilepske policijske stanice 30. januara 2001. Sektor je to potvrdio u svom izveštaju u kojem je utvrdio činjenice a nijedna strana to nije porekla.

31. Sud zaključuje da je podnosilac predstavke zadobio određene povrede tokom posete prilepskoj policijskoj stanici. To je potvrđeno i u lekarskim potvrdama (v. stavove 9 i 10 više). Te povrede nisu iziskivale nikakvo lečenje ili lekove– prepisan je samo sedativ. Ni Država nije osporila te povrede.

32. Sud, međutim, primećuje da se opis povreda zabeleženih u tim potvrdama kosi sa opisom u izveštaju veštaka (v. stav 11 više) koji mu je podnosilac predstavke sam podneo. Ova nedoslednost se ne odnosi samo na stranu tela podnosioca predstavke koja je povređena već i na prirodu povreda.

33. Pored toga, Sud primećuje da su podnosilac predstavke i Država dali oprečne verzije događaja i načina na koji je podnosilac predstavke zadobio povrede. Sud smatra da su povrede bar delimično možda izazvane provokativnim ponašanjem samog podnosioca predstavke i potrebom da se on silom ukloni iz prostorija policije. Sud u tom pogledu zaključuje da podnosilac predstavke nije pružio dovoljno dokaza koji potkrepljuju njegovu verziju događaja. Nedoslednost u pogledu lekarskih potvrda navedena u prethodnom stavu potkrepljuje ovaj zaključak. Sud stoga nije u mogućnosti da na osnovu dokaza koji su mu predstavljeni zaključi van razumne sumnje da je podnosilac predstavke tokom posete policijskoj stanici bio podvrgnut nečovečnom ili ponižavajućem postupanju u značenju člana 3 Konvencije.

34. Shodno tome, Sud zaključuje da nije došlo do kršenja materijalnog aspekta člana 3 Konvencije.

(b) Procesni aspekt: navodno odsustvo delotvorne istrage

(i) Opšta načela

35. Sud primećuje da u slučaju kada pojedinac iznese osporivu tvrdnju da je bio podvrgnut postupanju kojim je policija ili slično službeno lice Države prekršilo član 3, ta odredba, tumačena zajedno sa opštom dužnošću Država iz člana 1 Konvencije da „jemče svakome u svojoj nadležnosti prava i slobode određene u ... ove Konvencije“ prećutno nalaže sprovođenje delotvorne zvanične istrage. Kao i u pogledu istrage o kršenju člana 2, ova istraga treba da bude sposobna da dovede do identifikacije i kažnjavanja odgovornih lica. Inače bi opšta zakonska zabrana mučenja i nečovečnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja u praksi bila nedelotvorna uprkos svom suštinskom značaju i službena lica Države bi u nekim slučajevima mogla praktično nekažnjeno da krše prava onih koje drže pod kontrolom (vidi predmete *Corsacov v. Moldova*, br. 18944/02, st. 68, od 4. aprila 2006; navedeni predmet *Labita*, st. 131, ECHR 2000-IV; predmete *McCann and Others v. the United Kingdom*, presuda od 27. septembra 1995, Series A br. 324, str. 49, st. 161; *Kaya v. Turkey*, presuda od 19. februara 1998, *Izveštaji* 1998-I, str. 324, st. 86; *Yaşa v. Turkey*, presuda od 2. septembra 1998, *Izveštaji* 1998-VI, str. 2438, st. 98).

36. Konačno, istraga mora da bude ekspeditivna. U predmetima koji su se odnosili na povrede članova 2 i 3 Konvencije i delotvornost zvanične istrage, Sud je često ocenjivao da li su vlasti u relevantno vreme blagovremeno reagovala na žalbe (vidi, između ostalog, navedeni predmet *Labita*, st. 133).

(ii) Primena ovih načela na ovaj predmet

37. Sud smatra da su prijave podnosioca predstavke javnom tužilaštvu i Sektoru da mu je policija nanela povrede zajedno probudile razumnu sumnju da je policija mogla da izazove navedene povrede, kao što je podnosilac predstavke ukazao, i da je ta sumnja vlastima nalagala da sprovedu istragu u skladu sa zahtevima člana 3 Konvencije.

38. Sud primećuje da je Sektor sastavio svoj izveštaj skoro sedam meseci nakon što je podnosilac predstavke podneo prijavu. Država nije pružila nikakvo obrazloženje za takvo kašnjenje. Pored toga, Sud ne može da utvrdi da li je taj izveštaj dostavljen podnosiocu predstavke.

39. Pošto je razmotrio tvrdnje podnosioca predstavke o meritumu, javni tužilac ih je odbacio jer nije našao nikakve dokaze o tome da je počinjeno krivično delo. Njegovi zaključci bili su isključivo zasnovani na izjavama umešanih policajaca.

40. Podnosilac predstavke je u privatnom krivičnom postupku ponovio svoje tvrdnje o tome da ga je policija pretukla. Naveo je identitet jednog od umešanih policajaca i prepustio identifikaciju ostale četvorice sudu. Sud

prihvata da je moguće da mu nije bio poznat identitet svih počinitelja. Takođe smatra da insistiranje suda da podnosilac prijave utvrdi identitet ostalih optuženih predstavlja preterani formalizam. Njihov identitet je lako mogao da bude otkriven, kao što je podnosilac predstavke tvrdio, na osnovu zvanične evidencije policije. Prilepski sud je, pak, odbacio prijavu podnosioca predstavke kao nepotpunu i nije preduzeo nikakve druge korake. Štaviše, ne postoji objašnjenje zašto nije nastavio postupak, barem protiv g. P.R. Prilepski sud, međutim, nije preduzeo nikakve korake kako bi saslušao svedoke, iako ih je podnosilac predstavke predložio, uključujući i lekara koji ga je pregledao. Dakle, nije sprovedeno sudsko razmatranje merituma žalbi podnosioca predstavke.

41. Sud na osnovu ovih činjenica zaključuje da istraga navoda podnosioca predstavke da mu je policija nanela povrede nije bila temeljna i delotvorna. Sud stoga zaključuje da je došlo do kršenja procesnog aspekta člana 3 Konvencije.

[.....]

IZ OVIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* prihvatljivom žalbu podnosioca predstavke o povredi člana 3;
2. *Zaključuje* da nije bilo kršenja materijalnog aspekta člana 3 Konvencije;
3. *Zaključuje* da je prekršen procesni aspekt člana 3 Konvencije;
4. *Zaključuje*
 - (a) da je tužena Država u skladu sa članom 44(2) Konvencije dužna da u roku od tri meseca od dana pravosnažnosti presude isplati podnosiocu predstavke sledeće iznose konvertovane u domaću valutu tužene Države po kursu na dan isplate:
 - (i) 1.000 evra (jednu hiljadu evra) na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 635 evra (šest stotina trideset i pet evra) na ime izdataka i troškova;
 - (iii) sve poreze na gore navedene iznose naplative podnosiocu predstavke;
 - (b) da od isteka gore navedena tri meseca do isplate bude zaračunata zatezna kamata na navedeni iznos po stopi jednakoj graničnoj aktivnoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri procentna poena;
5. *Odbacuje* ostatak zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sačinjeno na engleskom i objavljeno pisanim putem 7. februara 2008. u skladu sa pravilom 77(st. 2 i 3) Poslovnika Suda.

Klaudija Vesterdik
sekretar

Per Lorenzen
predsednik